

INLEIDING

03. Wachten op Europa

NIEUWS

04. Kort nieuws 05. Jaarcijfers

JAARVERGADERING 2018

06. Beeldverslag

REGELS EN WETTEN

08. Hoe moet je tellen 09. Europese wetgeving

RECHTSPRAAK

10. Verwarrend vonnis

ERFGENAMEN

12. Auteursrecht na overlijden 13. Keuzes voor kunstenaars 14. Keuzes voor erfgenamen

VERKOCHT

15. 'Sleepboot No. 2' van Ron van der Ende

ISSN: 2210-9951

KANTOORINFORMATIE

We zijn op werkdagen telefonisch
bereikbaar van 9.00 tot 17.30 uur.
Tel: **020 589 18 40**

COLOFON

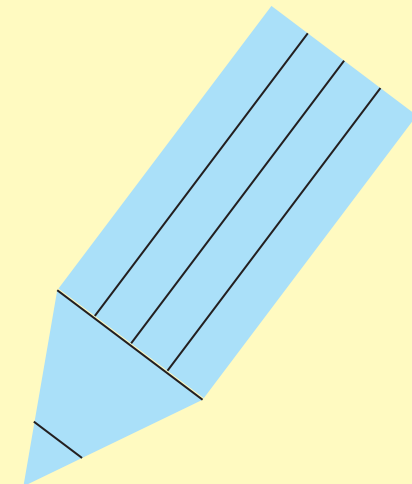
redactie & productie
Marcel van de Graaf, Pictoright

eindredactie
Willemijn de Jonge, Mijnerwerk

vormgeving
De Designpolitie, Amsterdam

Dit is een uitgave van Pictoright,
de auteursrechtenorganisatie voor
beeldmakers. Pictoright verdeelt
collectieve vergoedingen, exploiteert
primaire rechten, verleent juridische
bijstand en zet zich in voor een betere
auteursrechtelijke positie van visuele
makers. Dit blad verschijnt twee keer
per jaar om aangesloten beeldmakers
en relaties op de hoogte te houden van
de ontwikkelingen op het gebied van
auteursrecht en de werkzaamheden
van Pictoright.

Mocht je naar aanleiding van de inhoud
opmerkingen of vragen hebben, stuur dan
een mailtje naar **redactie@pictoright.nl**.

Pictoright

Visuele auteursrechten Nederland
Sarphatistraat 606-608
1018 AV Amsterdam
Postbus 15887
1001NJ Amsterdam

T 020-589 18 40
F 020-412 42 69

www.pictoright.nl

Volg ons op social media:

 [www.twitter.com/pictoright](https://twitter.com/pictoright)
 www.instagram.com/pictoright
 www.facebook.com/pictoright

WACHTEN OP EUROPA

Het komende half jaar kan heel belangrijk
worden voor beeldmakers. Na twee
jaar steggelen komt het einde van
het wetgevingsproces voor nieuwe
auteursrechtregels in Europa in zicht.
Een fascinerend proces, waarin drie
partijen een belangrijke rol vervullen:
de Europese Commissie, de Europese
Raad van Ministers en het Europese
Parlement. Iemand die gewend is aan
de wijze waarop in Nederland wetgeving
tot stand komt, weet niet wat hem over-
komt. Er wordt aan alle kanten gelobbyd,
er circuleren allerlei concepten en
amendementen en er heerst vooral alom
heel veel onduidelijkheid. Na twee jaar
proberen de commissie, de raad en het
parlement in een zogenaamde trialoog
tot één finale versie te komen. Dat zal
hopelijk nog dit jaar tot een resultaat
leiden, waarna er begin volgend jaar
over het voorstel gestemd gaat worden.
En dan kan weer gewerkt worden aan
nieuwe voorstellen, want de technische
ontwikkelingen gaan zo snel, dat het
niet waarschijnlijk lijkt dat een volgende
auteursrechtregeling in Europa weer
vijftien jaar op zich zal laten wachten.

Als de Europese regeling er eenmaal
is, kan ook weer verder gegaan worden
met de nieuwe regeling voor collectieve
afspraken met archieven en andere
erfgoedinstellingen. Het ontbreken
daarvan levert nog altijd veel juridische

twisten op. Lees in dit nummer meer
over de zaak met de ansichtkaartuitgever,
die in 1982 de rechten van een fotograaf
kocht en nu allerlei archieven aanschrijft
met een claim. Met de door ons voor-
gestelde regeling kan een archief in één
keer de rechten regelen met Pictoright.
Uiteraard behoudt iedereen de mogelijk-
heid om zijn werk terug te trekken, maar
het archief kan in ieder geval tot die tijd
zonder grote risico's het beschikbare
materiaal online zetten.

Dan is Pictoright nog steeds bezig
om de statuten en reglementen aan te
passen. Hoewel vrijwel alle noodzakelijke
wijzigingen inmiddels in kaart zijn
gebracht, zijn er nog een aantal kleine
en grote zaken die moeten worden
opgelost. In een volgend nummer zal daar
uitgebreid aandacht aan worden besteed.

Dit jaar wordt er ook gewerkt met de
nieuwe automatisering en gewijzigde
grondslagen voor de collectieve rechten,
zoals leenrechten en kabelrechten. Voor
veel aangeslotenen zal dat vrijwel geen
verschil maken. Een aantal zal echter wel
degelijk opmerken dat er iets is veranderd.
Op de website is hierover meer informatie
te vinden. In onze ogen is de verdeling
soepeler en rechtvaardiger geworden.

We merken dat er altijd behoefte is aan
praktische informatie. Daarom behandelen
we in elk nummer een aantal 'how to'
kwesties. Hoe je de afbeeldingen die
je bij ons opgeeft eigenlijk moet tellen
bijvoorbeeld. Of hoe het zit met de
auteursrechten op je werk na je dood.

Tot slot ook nog aandacht voor de net
gehouden jaarvergadering, die we dit jaar
een extra feestelijk tintje hebben gegeven
– we bestaan tenslotte 10 jaar!

We wensen je een mooie zomer.

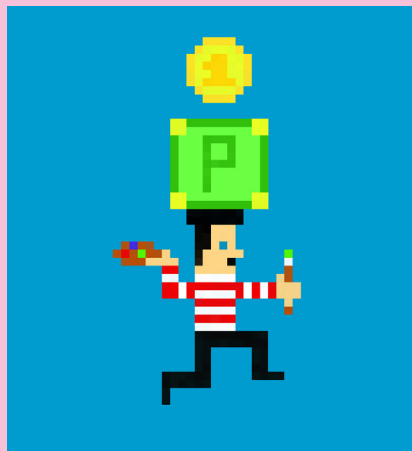
Vincent van den Eijnde
directeur Pictoright
v.vandeneijnde@pictoright.nl

Vincent van den Eijnde
foto: Laila Schoots

KABK DEN HAAG MAAKT ANIMA- TIES VOOR PICTORIGHT

Drie studenten Grafisch Ontwerp aan de KABK Den Haag – Agata Brudlo, Nicoletta Radice en Anastasia Umpeleva – hebben een serie animaties ontworpen voor Pictoright. Dat deden ze in het kader van de tweedejaars keuzemodule Design Office, een project waarmee studenten ervaring opdoen met opdrachtgever/opdrachtnemer situaties. De visuals zijn geïnspireerd op de retro 8 bit videospelletjes en pixel animaties die aansluiten bij de Pictoright-huisstijl. Je vindt ze de komende maanden op onze sociale media: www.instagram.com/pictoright

ontwerp: Agata Brudlo, Nicoletta Radice en Anastasia Umpeleva

STAMPA OOK IN 2019

Pictoright gaat door met de participatie in Stampa, de talkshow over ‘kunst en kwesties’. Dit is onlangs overeengekomen met de onafhankelijke redactie van Stampa, vormgevers Designpolitie en W139. De reacties op de shows zijn positief, het aantal bezoekers groeit gestaag, en de avonden dragen bij aan de naamsbekendheid van Pictoright bij beeldmakers die nog niet eerder van ons gehoord hebben. Er komen bovendien meer shows per seizoen: de frequentie gaat omhoog van drie naar vier. Ook wordt er gekeken naar de mogelijkheden van Stampa-edities buiten Amsterdam.

RECHTEN- ORGANISATIES SAMEN IN DAKAR

Ieder jaar organiseert CISAC, de wereldwijde belangenbehartiger van makers en rechtenorganisaties, een bijeenkomst waar Pictoright en onze zusterorganisaties samenkomen. Dit is een kans om actuele juridische kwesties te bespreken en internationale samenwerking en beleid af te stemmen. Pictoright participeert in verschillende werkgroepen en overleggen, die niet alleen bedoeld zijn om kennis op te doen, maar ook om deze over te dragen aan andere zusterorganisaties. In mei van dit jaar werd de bijeenkomst georganiseerd in Dakar, Senegal.

Dat was een zeer bewuste keuze. Zo werd in diezelfde week ook de Biënnale van Dakar, het grootste kunstevenement van Afrika, geopend. Naast de tentoonstellingen van Afrikaanse kunstenaars waren er ook evenementen waarbij de positie van makers werd besproken, zowel op cultureel als economisch vlak. Senegal loopt in Afrika voorop bij de rechtenbescherming en de waardering voor visuele makers. Zo heeft de Senegalese regering vorig jaar bij WIPO, de tak van de VN die zich met auteursrechten bezighoudt, actief gepleit voor de invoering van een internationaal verdrag om het volgrecht wereldwijd te introduceren. Een dergelijk uitgesproken standpunt van een individueel land is uitzonderlijk, en daarmee voor onze organisaties – en dus ook onze makers – zeer waardevol.

AIR-AUTOMATED IMAGE RECOGNITION

Het AIR-project vordert gestaag. Voor dit project wordt het oeuvre van aangesloten visuele makers in een digitale database opgeslagen, zodat de AIR-software afbeeldingen in digitale media geautomatiseerd kan herkennen. Hierdoor kan Pictoright beschikbare vergoedingen efficiënter verdelen onder de makers, maar bijvoorbeeld ook beter controleren of werk met toestemming wordt gebruikt. Inmiddels zijn er door Pictoright en vier zusterorganisaties al 450.000 afbeeldingen toegevoegd van bijna 7.500 verschillende makers.

AIR zal in 2019 operationeel zijn. In eerste instantie wordt het systeem gebruikt voor makers die het beheer van hun auteursrechten hebben ondergebracht bij Pictoright. Maar het is niet uit te sluiten dat er in de toekomst ook collectieve gelden via AIR verdeeld worden. Pictoright onderzoekt nog hoe en of collectieve leden kunnen participeren in AIR.

VOORZITTER PICTORIGHT KONDIGT VERTREK AAN

Onze voorzitter Gerrit Jan Wolffensperger heeft recent aangekondigd aan het eind van dit jaar zijn bestuursfunctie te willen neerleggen. Na 10 jaar inspirerend voorzitterschap van Pictoright zullen we hem missen. Hij heeft niet alleen heel veel politieke en bestuurlijke ervaring, hij is ook een expert op het gebied van auteursrecht, en ook nog eens fotograaf. Dat heeft hem de uitgelezen voorzitter gemaakt van een organisatie als Pictoright. Daarnaast is Gerrit Jan natuurlijk ook gewoon een prettig persoon waarmee het goed samenwerken is.

Gerrit Jan Wolffensperger
foto: Laila Schoots

JAARCIJFERS 2017

Op 21 juni zijn de jaarcijfers gepresenteerd op de jaarvergadering. Die laten zien dat er in 2017 een bedrag van bijna 16 miljoen euro is geïnd. Daarmee komt de incasso van rechtenvergoedingen op een structureel hoger niveau dan een aantal jaar geleden. Met name de bedragen voor thuiskopie en reprorecht zijn gestegen. De inning van individuele rechten en volgrecht, die voor kunstenaars van belang zijn, blijft redelijk constant.

De inning van het leenrecht neemt langzaam iets af, omdat er minder boeken worden uitgeleend door bibliotheken. Vorig jaar is er aan rechthebbenden meer uitgekeerd dan ooit tevoren: bijna 12 miljoen euro, waarvan ruim 3 miljoen reprorecht en thuiskopie. In 2018 zal er, ook door de nieuwe repartitiemethodiek voor thuiskopie, een vergelijkbaar hoog bedrag kunnen worden uitgekeerd aan visuele makers.

X € 1000	INCASSO 2015	VERDELING 2015	INCASSO 2016	VERDELING 2016	INCASSO 2017	VERDELING 2017	NOG TE VERDELEN PER 1-1-2018
Leenrecht	1.395	1.157	1.240	1.287	1.201	1.255	966
Reprorecht	1.336	1.950	6.607	3.612	5.533	3.300	5.711
Reprorecht bestemd voor buitenland	209	171	404	616	375	229	429
Readergelden	302	270	245	218	488	264	450
Kabelgelden e.d.	1.388	821	1.714	1.802	1.992	1.528	1.835
Thuiskopie	2.218	13	4.668	1.735	4.202	3.042	5.814
Knipseldiensten	-	44	77	41	39	37	95
Digitaliseringsprojecten	55	-	166	141	98	-	249
Kunstuitleen	44	-	34	68	37	73	26
Individuele rechten	980	920	1.038	920	1.084	1.140	58
Volgrecht	939	901	959	933	832	869	91
Overig uit buitenland	446	15	258	19	69	22	900
TOTAAL	9.312	6.262	17.410	11.392	15.950	11.759	16.624

JAARVERGADERING 2018

Tijdens de jaarvergadering van 21 juni in VondelCS legden voorzitter Gerrit Jan Wolffensperger en directeur Vincent van den Eijnde verantwoording af over het beleid van afgelopen jaar. Vincent ging in op de diverse rechten die uitgekeerd worden. De inkomsten zijn in 2017 substantieel toegenomen en deze trend zal zich ook in 2018 voortzetten. Er wordt hard gewerkt om deze gelden zo snel mogelijk uit te keren. Ook zal de systematiek van het toekennen van SoCu gelden beter en efficiënter worden. Voorzitter Gerrit Jan keek met tevredenheid terug op 10 jaar voorzitterschap van Pictoright. Hij gaf aan dat hij dit najaar afscheid neemt van Pictoright. De vergadering had tevens een andere primeur: het officiële gedeelte werd live gestreamd via YouTube.

Het tweede gedeelte van de avond had een iets andere invulling dan gewend vanwege het 10 jarige jubileum. Voorzitter Job Cohen van de eveneens jubilerende brancheorganisatie Voice hield naar aanleiding van 10 jaar Pictoright een inspirerende toespraak. De Pictorightprijs werd dit jaar uitgereikt aan Wim Drion. Wim heeft jarenlang een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van Pictoright, eerst als bestuurslid van Beeldrecht, later als lid van adviesorgaan Stichting Continuïteit Beeldrecht. Cabaretier Micha Wertheim schreef aan de hand van input van de aanwezigen een scherpe column en droeg deze met verve voor, en VJ Glitterende Eenhoorn gaf een performance op muziek. De avond werd afgesloten met een borrel en muziek van DJ Mark the Machine.

Pictoright bestuursleden Suzanne Henning en Anouk Siegelaaar
Illustratie: Guusje Kaayk

Voice voorzitter Job Cohen
Illustratie: Guusje Kaayk

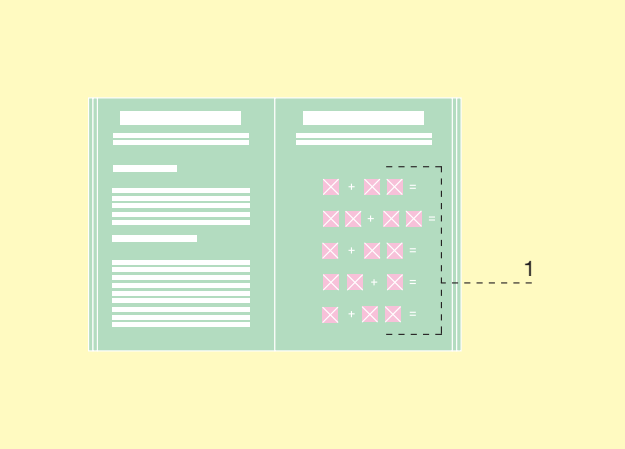
Foto's: Laila Schoots

NIEUWE GRONDSLAGEN

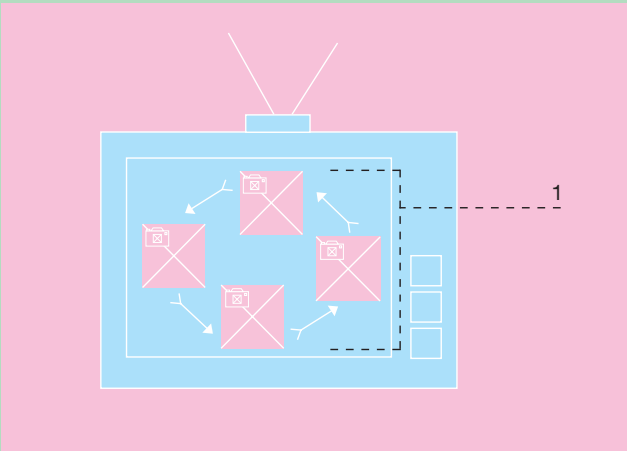
Vorig jaar zijn er nieuwe grondslagen vastgesteld. Het doel van de aangepaste grondslagen is om de collectieve vergoedingen zo eerlijk mogelijk onder de rechthebbenden te verdelen. In ons magazine van juli 2017 hebben we hier ook aandacht aan besteed. De reden om ze hier nog eens te noemen, is dat de vergoedingen in de komende repartitieronde in december voor de eerste keer volgens de nieuwe systematiek worden verdeeld. Wil je meer weten over de verdeling? De herziene grondslagen zijn te vinden op onze website onder ‘downloads’.

HOE HOET JE TELLEN

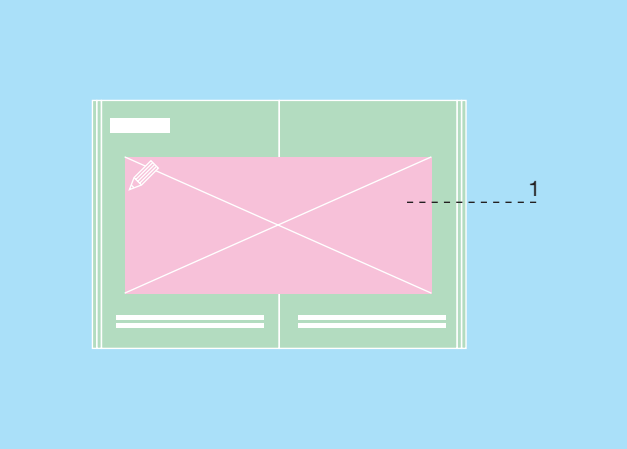
Wat geldt als één afbeelding en wat zijn er meer? Bij het opgeven van beeld voor collectieve rechtenvergoedingen is het niet altijd even duidelijk hoe je moet tellen. Hoe tel je bijvoorbeeld als je een opdracht in een lesboek hebt geïllustreerd? En hoe als dezelfde foto verschillende keren in beeld is in een tv-programma? En een spread in een prentenboek? Het antwoord kunnen we het beste laten zien met – hoe kan het ook anders – een afbeelding.

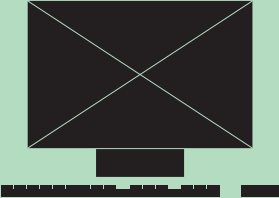
1. Bij een opdracht in een lesboek is er samenhang tussen de illustraties, deze tel je als 1 afbeelding in je opgave.

2. Bij herhaling van beeld, bijvoorbeeld wanneer er in een televisieprogramma telkens wordt terug gegaan naar dezelfde foto, mag je de foto 1 keer tellen.

3. Als je een spread in een prentenboek hebt gemaakt, dan tel je de illustratie 1 keer, ook al zijn het 2 pagina's.

PICTORIGHT ZAL DEZE EN ANDERE VOORBEELDEN BINNENKORT OP DE WEBSITE PLAATSEN

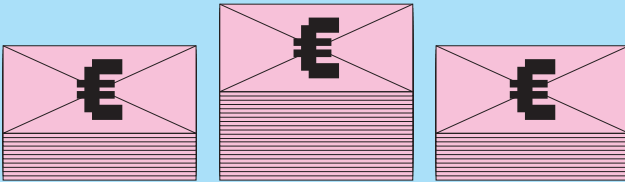
Heb je desondanks behoefte aan meer uitleg, of twijfel je ergens over? Neem dan even contact met ons op. collectieverechten@pictoright.nl

EUROPESE WETGEVING

Binnen Europa wordt er al enkele jaren aan gewerkt: de Richtlijn voor ‘Copyright in the Digital Single Market’. Richtlijn is hier een verwarrend begrip: het gaat om een Europese wet, die grote invloed kan hebben op de regelgeving in Nederland. Een aantal onderwerpen die in deze Richtlijn worden geregeld, zijn belangrijk voor beeldmakers en daarmee ook voor Pictoright. Hieronder worden ze kort besproken.

Educatie
De al bestaande mogelijkheden voor het gebruik van educatief materiaal door onderwijsinstellingen in de Europese Unie worden waarschijnlijk uitgebreid. Daarvoor geldt dat er aan de rechthebbenden van tevoren geen toestemming hoeft te worden gevraagd om auteursrechtelijk beschermd materiaal te mogen gebruiken voor educatie, maar dat er wel een vergoeding aan de rechthebbenden wordt betaald. Wellicht wordt een dergelijke uitzondering zelfs verplicht. Voor Nederland zal er misschien niet heel veel veranderen omdat al veel geregeld wordt door Stichting Reprorecht en verwante organisaties. Beeldmakers ontvangen hiervoor al vergoedingen via onze collectieve rechtenverdelingen.

Digitalisering
Algemeen wordt onderkend dat het voor archieven lastig is om op grote schaal materiaal online te plaatsen. Een aantal jaar geleden is er al wetgeving tot stand gekomen voor verweesde werken. Dit zijn werken waarvan niet is te achterhalen wie de auteursrechthebbende is. Maar de wijze waarop het nu is geregeld voldoet niet helemaal, omdat het veel te veel inspanning kost om aan alle voorwaarden te voldoen. Nu komt er een aparte wettelijke regeling voor ‘werken die niet meer in de handel zijn’. Op voorhand valt helaas al te voorspellen dat ook deze nieuwe oplossing niet helemaal zal voldoen. Omdat het auteursrechtelijk inderdaad een vrij gecompliceerde situatie is, heeft Pictoright al meer dan tien jaar geleden de overeenkomsten voor massadigitalisering geïntroduceerd. Daarmee worden alle verweesde en niet meer in de handel zijnde werken in één keer geregeld, tegelijk met andere werken waarvan het archief niet precies weet wat de status is. Op de volgende pagina kun je lezen dat er in een procedure door een uitgever van ansichtkaarten weer nieuwe problemen zijn ontstaan met betrekking tot digitaliseringsprojecten. Pictoright is daarom verheugd dat er nu ook een meer

algemeen Europees voorstel ligt met de mogelijkheid van ‘extended collective licensing’, het systeem waar al op vooruit werd gelopen met de overeenkomsten voor massadigitalisering. Het komt erop neer dat deze bestaande oplossing voor massadigitalisering van Pictoright in de wet worden verankerd. Als dit voorstel in de nieuwe richtlijn wordt opgenomen, betekent dit dat Pictoright in staat wordt gesteld om afspraken met erfgoedinstellingen te maken die in beginsel voor iedereen gelden.

Uitgeversrechten
In de nieuwe richtlijn worden waarschijnlijk ook twee artikelen opgenomen ten behoeve van uitgevers. In de eerste plaats krijgen nieuwsuitgevers misschien een eigen nieuw recht, naast het auteursrecht. En mogelijk krijgen alle uitgevers het recht om een deel te ontvangen van de collectieve rechten, zoals leenrecht en reprorecht. Met een dergelijk recht zullen de uitgevers weer kunnen ‘meedelen in de opbrengsten’.

Internetplatforms
Een heel belangrijk onderdeel van de richtlijn is de mogelijke introductie van een verantwoordelijkheid voor internetplatforms. Het idee is dat platforms zoals Facebook vergoedingen zouden moeten betalen voor de inhoud die door de gebruikers van het platform worden geplaatst. Het platform zelf verdient met die inhoud immers veel geld, onder andere via advertenties. Het probleem is dat de belangen zo groot zijn en er zoveel verschillende invloedrijke groepen aan het lobbyen zijn, dat moeilijk valt te voorspellen wat de uitkomst wordt. Er zal wel iets gaan gebeuren, maar de vraag is of de oplossing waar men in deze richtlijn opuitkomt, tot daadwerkelijke inkomsten voor makers zal leiden.

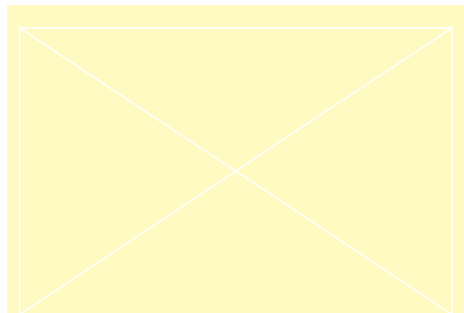
Op het moment van schrijven is in het Europese parlement nog niet gestemd over het Richtlijnvoorstel. De stemming staat gepland op 21 juni. Daarna zal de Europese Commissie met alle betrokken partijen aan een definitieve tekst gaan werken.

VERWARREND VONNIS

Op 5 april jl. werd het vonnis bekend in de procedure van Uitgeverij Voet tegen Erfgoed Leiden. De uitgeverij werd door de rechter in het gelijk gesteld, maar er zijn nog veel vragen. Erfgoed Leiden gaat in hoger beroep.

UITGEVERIJ VOET VERSUS ERFGOED LEIDEN

De kwestie speelde al een tijd en wordt door veel erfgoedinstellingen gevolgd: Uitgeverij Voet constateerde een tijd geleden dat er in heel Nederland door erfgoedinstellingen ongevraagd afbeeldingen van ansichtkaarten online werden getoond waarvan de rechten bij Uitgeverij Voet lagen. Op de ansichtkaarten stonden foto's van J.F.H. Roovers, die de auteursrechten aan de uitgeverij had overgedragen. Veel instellingen zijn vervolgens door de uitgeverij aangeschreven om een mogelijke schikkingsregeling te treffen, waaronder Erfgoed Leiden. Helaas is dat uitgemond in een gerechtelijke procedure.

BEREIDHEID TOT REGELING

De rechter heeft Uitgeverij Voet grotendeels in het gelijk gesteld en wijst een schadevergoeding toe van € 75 per foto. Uiteraard is Pictoright het met de rechtbank eens dat auteursrechten dienen te worden gerespecteerd. Het is echter van belang of een archief wel of niet bereid is om de rechten te regelen. Zo heeft Pictoright in 2015 een procedure gevoerd en gewonnen tegen het Stadsarchief Rotterdam, dat geen collectieve regeling wilde treffen. Daardoor werd Pictoright genoodzaakt om voor de betrokken beeldmakers een individuele vergoeding te eisen volgens de Pictoright-tarieven. De rechter heeft toen een tarief van € 180 toegewezen. Indien een archief echter wél een zogenaamde digitaliseringsovereenkomst aan wil gaan om de afbeeldingen die online worden gezet te regelen, dan zijn dit soort tarieven niet reëel. Ter illustratie: een dergelijk tarief zou voor een archief met bijvoorbeeld 30.000 afbeeldingen betekenen dat het jaarlijks € 2.250.000 kwijt zou zijn aan licentie- vergoedingen.

Dit is een van de redenen dat Pictoright regelingen aanbiedt waarbij in de tarieven rekening wordt gehouden met het non-profit karakter van erfgoedinstellingen. Overigens was er nog geen digitaliseringsovereenkomst op het moment dat de vermeende inbreuk werd geconstateerd door Uitgeverij Voet.

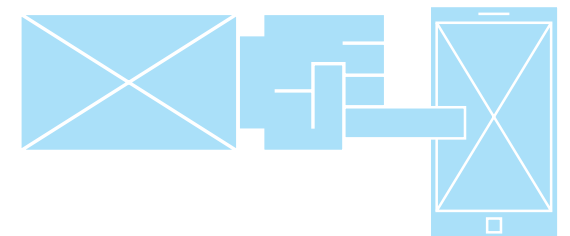
"ARCHIEVEN HEBBEN GROTE DELEN VAN HUN COLLECTIES OFFLINE GEHAALD"

SCHIKKINGSVOORSTEL

Pictoright vindt de uitspraak verwarrend. Pictoright hoopte dat de rechter toch zou meewegen dat Erfgoed Leiden inmiddels een digitaliseringsovereenkomst heeft getroffen om hun beeldarchief online te laten zien en dat ze daarnaast het schikkingsvoorstel dat door Pictoright was gedaan, ook van belang had geacht. Voor de duidelijkheid: Pictoright is in deze procedure geen partij, maar heeft het schikkingsvoorstel gedaan vanuit de gedachte om het in één keer met Uitgeverij Voet te kunnen regelen voor alle erfgoedinstellingen die waren aangeschreven. De voorwaarde was wel dat er daarna ook digitaliseringsovereenkomsten door deze instellingen werden getroffen. Helaas is dat niet gelukt. Het is onduidelijk waarom de rechter niets heeft gezegd over de digitaliseringsovereenkomst en het schikkingsvoorstel. Vond de rechter dat de overeenkomst niet van toepassing was? Dat er niets uit kon worden afgeleid met betrekking tot de schade? Vond ze de overeenkomst in het geheel 'niets waard'? Of heeft zij de overeenkomst zelfs over het hoofd gezien?

HOGER BEROEP

Overigens ging de procedure helaas ook voor een groot deel over de vraag of er nog auteursrecht op een deel van de afbeeldingen rustte, wat afleidde van de meer wezenlijke vraag hoe dit soort digitaliseringsprojecten auteursrechtelijk kunnen worden geregeld. Erfgoed Leiden zal hoger beroep instellen tegen dit vonnis. Wie weet komt er dan meer duidelijkheid. Wel is het zo dat veel archiefinstellingen in afwachting hierop grote delen van hun collecties offline hebben gehaald. Dit zijn vaak de afbeeldingen waarbij de maker niet genoemd wordt en waarvoor geen toestemming is verkregen om online te laten zien. Pictoright houdt (voorlopig) vast aan de gesloten overeenkomsten met erfgoedinstellingen voor hun online archieven, wat betekent dat de instellingen een vergoeding blijven betalen voor het online kunnen tonen van hun beeld- en/of krantenarchieven.

AUTEURSRECHT NA OVERLIJDEN

Ze claimde jarenlang dat ze de buitenechtelijke dochter van Salvador Dalí was. Maar toen de rechter vorig jaar eindelijk toestemming gaf het graf van de in 1989 overleden kunstenaar te openen, bleek Pilar Abel ernaast te zitten. Ze kon dan ook geen aanspraak maken op de omvangrijke nalatenschap. Het recht op de nalatenschap van kunstenaars leidt vaker tot slepende rechtszaken. Hoe zit het eigenlijk met het auteursrecht na de dood van de maker?

Ook bij Pictoright merken we dat er in de praktijk nogal eens problemen ontstaan rondom de nalatenschap van een kunstenaar, en dan vooral over de auteursrechten. Daarom in dit nummer nog eens aandacht voor wat er gebeurt met het auteursrecht na het overlijden van de kunstenaar.

Nog 70 jaar geldig

Het auteursrecht bestaat tot 70 jaar na het overlijden van de maker. Tijdens deze periode hebben de erfgenamen gezamenlijk zeggenschap over het oeuvre van de kunstenaar en ook recht op de inkomsten die voortvloeien uit het auteursrecht. Dat zijn bijvoorbeeld vergoedingen voor verstrekte licenties, volgrecht of collectieve vergoedingen. Het (geërfde) auteursrecht staat los van eventueel geërfde fysieke kunstwerken.

Onenigheid

Pictoright vertegenwoordigt veel erfgenamen van kunstenaars en ziet helaas dat de rechtsopvolging vaak tot problemen leidt. Zo is er vaak onenigheid tussen de erfgenamen onderling over de wijze van beheer van het auteursrecht. En als een kunstenaar al enige tijd geleden is overleden, kan het ook ingewikkeld worden. Door scheidingen, nieuwe partners, het overlijden van ‘oorspronkelijke’ erfgenamen en bijzondere testamentbepalingen kunnen er soms zo veel erfgenamen zijn dat het vrijwel onmogelijk is om iedereen op te sporen.

Dit is frustrerend voor alle betrokkenen en vooral ook erg zonde, omdat het in zo’n geval soms lastig is het oeuvre van de kunstenaar goed te beheren. Zoals altijd is het slim om zaken goed van tevoren te regelen. In het overzicht op de volgende pagina’s staan alle mogelijkheden voor kunstenaars en hun erfgenamen op een rij.

WETTELIJKE REGELING

Als je geen testament opstelt en dus geen erfgenamen aanwijst, bepaalt de wet wie je erfgenamen zijn. Hierin worden vier groepen onderscheiden;

1. echtgenoot/geregistreerd partner en kinderen
2. ouders, broers en zussen
3. grootouders
4. overgrootouders

Zolang er in de ene groep nog een erfgenaam is, komt een volgende groep niet aan bod. Als er in geen van de vier groepen erfgenamen zijn, dan gaat de erfenis naar de Nederlandse staat. De erfgenamen die in dezelfde groep zitten, hebben allemaal recht op een even groot deel van de erfenis. Hier zijn echter twee uitzonderingen op: ouders hebben altijd recht op een kwart van de erfenis en voor partners geldt de zogenaamde langstlevende regeling. Dit houdt in dat de kinderen hun deel van de erfenis pas kunnen opeisen als beide partners overleden zijn.

KEUZES VOOR DE KUNSTENAAR

Testament

Als je wilt afwijken van de wettelijke verdeling dan kan dat door het opstellen van een testament. In een testament kun je niet alleen aangeven wie je erfgenamen moeten worden, het is ook mogelijk om zaken tot in detail te regelen. Vaak worden specifieke kunstwerken aan een bepaalde persoon overgedragen. Helaas wordt het auteursrecht zelf meer dan eens over het hoofd gezien door de notaris. Dit is jammer omdat het testament bij uitstek geschikt is om het auteursrecht te regelen. Zo kan het handig zijn om één enkele erfgenaam voor het auteursrecht aan te wijzen die affiniteit heeft met het werk.

Het voordeel van het aanwijzen van één erfgenaam is dat het auteursrecht niet versnipperd raakt en goed en efficiënt beheerd kan worden. In het testament kun je nog veel meer kwijt over de uitoefening van het auteursrecht na je dood, bijvoorbeeld aanwijzingen over de verdeling van de opbrengsten uit licenties, een wens om je oeuvre zo veel mogelijk te verspreiden, of juist om het verlenen van licenties te beperken.

Stichting

Een andere optie voor het beheer van je auteursrecht na overlijden is het oprichten van een stichting. Je kan dit als kunstenaar zelf doen en vervolgens je auteursrechten met een akte overdragen aan deze stichting. Het is ook mogelijk de auteursrechten pas na overlijden, door middel van een testament, aan de stichting na te laten.

Volgrecht

Voor het volgrecht is het van belang te beseffen dat dit recht niet tijdens het leven van de kunstenaar overgedragen kan worden, ook niet naar een eigen stichting. Dat kan dus alleen na het overlijden via een testament. Tijdens het leven kan de kunstenaar wel een machtiging aan de stichting afgeven waarin deze gemachtigd wordt het volgrecht voor de kunstenaar te innen.

Persoonlijkheidsrechten

Wat nog wel eens vergeten wordt, is het regelen van de persoonlijkheidsrechten. Persoonlijkheidsrechten zijn de zogenaamde ‘morele rechten’ van een kunstenaar, zoals het recht je te verzetten tegen gebruik van jouw werk zonder naamsvermelding of tegen aantasting en vermindering van je werk. Deze rechten vererven niet zoals het auteursrecht. Ze vervallen in beginsel na de dood van de kunstenaar, tenzij ze in een testament of codicil aan iemand worden toegewezen. Als je dus wil dat er ook nog na overlijden een beroep op jouw persoonlijkheidsrechten kan worden gedaan, is een testament of codicil noodzakelijk. Op de website van Pictoright staat een voorbeeld van zo’n codicil (zie FAQ ‘Wat gebeurt er met mijn auteursrecht na mijn dood?’).

Carel Willink schilderde dit zelfportret in 1947 (particuliere collectie)

“Het auteursrecht op Carels werk duurt tot 2054 en dat haal ik natuurlijk niet. Daarom laat ik Carels rechten sinds begin 2017 beheren door Picoright. Dat geeft mij rust. En Pictoright heeft een veel beter controlesysteem dan ik.”
- Sylvia Willink, weduwe van Carel Willink

Circus kinderen 1951, uit de collectie van het Ambassade Hotel in Amsterdam

“Onze stichting gebruikt het volgrecht over het werk van mijn vader om zijn naam levend te houden. Het is een welkome steun in de rug bij exposities, boeken en films over zijn werk en over de kunststromingen van zijn tijd.”
- Eugénie Brands, dochter van Eugène Brands

KEUZES VOOR ERFGENAMEN

Eén contactpersoon

Als erfgenaam van een kunstenaar zijn er verschillende manieren om het auteursrecht van de kunstenaar te beheren. In het geval van meerdere erfgenamen is het vaak handig om één contactpersoon aan te wijzen. De contactpersoon kan ook door alle andere erfgenamen gemachtigd worden om zelfstandig het auteursrecht uit te oefenen. Dit is bijvoorbeeld handig bij het verlenen van licenties. Je kunt dit aan Pictoright uitbesteden. Pictoright beheert dan het auteursrecht en betaalt alle vergoedingen uit aan de contactpersoon. Deze is dan verantwoordelijk voor de verdere verdeling onder alle andere erfgenamen.

Stichting

Erfgenamen kunnen ook een stichting oprichten in naam van de kunstenaar en gezamenlijk de geërfde auteursrechten overdragen aan de stichting. De stichting beheert dan de auteursrechten, maar kan het beheer ook deels uit handen geven aan Pictoright.

Onlangs heeft Pictoright een licentie aan meubelbedrijf Cassina verleend voor de heruitgave van Rietvelds beugelstoel uit 1927

“Pictoright maakt voor ons overeenkomsten met producenten, zorgt dat we royalty’s op verkochte producten binnen krijgen, treedt op bij inbreuken en zorgt ervoor dat we een vergoeding krijgen voor publicaties van de ontwerpen van onze grootvader. Dat scheelt ons heel veel uitzoekwerk en geregel.”

– Martine Eskes, secretaris en penningmeester van de Stichting Erven Gerrit Rietveld

foto: Venduehuis Den Haag

RON VAN DER ENDE (1965) – SLEEPBOOT NO. 2 / TUGBOAT 2

Verkocht door het Venduehuis Den Haag tijdens de Special Sale: Post-War & Contemporary Art van april 2018 voor € 4.000 (€ 4.958,68 inclusief opgeld, exclusief btw). Hiervoor is een bedrag van € 198,35 aan volgrecht verschuldigd.

